

Nr 215.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till grunder för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1923—1924 åt dels kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster, dels ock innehavare av prästerliga emeritilöner; given Stockholms slott den 16 mars 1923.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Olof Olsson.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 16 mars 1923.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKER-
MAN, SCHLYTER, ÖRNE.

Dyrtidstill-
lägg åt kyrko-
herdar och
komministrar
i nyreglerade
pastorat m. fl.
prästmän.

Departementschefen, statsrådet Olsson anför härefter:

Jag anhåller nu att få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om be-
redande av dyrtidstilllägg under ecklesiastikåret 1923—1924 åt de
präster, som fått sina löneförmåner reglerade genom 1910 års prä-
sterliga avlöningslagar.

Det torde därvid vara lämpligt att till en början erinra om
gällande bestämmelser i ämnet.

De grundläggande stadgandena rörande prästernas dyrtidstilllägg
finnas intagna i den efter riksdagens och kyrkomötets hörande ut-
färdade lagen den 30 augusti 1918 (nr 724) angående krigstidsunder-
stöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie
präster och innehavare av prästerliga emeritilöner.

Angående sättet för gäldandet av krigstidsunderstödet föreskrives i lagen, att
dylikt understöd åt kyrkoherdar, komministrar och ständiga adjunkter skall för
varje pastorat, såvitt angår dess prästerskap, bestridas, i den mån sådant erfordras,
medelst församlingsavgifter och övriga till prästerskapet anslagna avlöningstill-
gångar, på sätt och i den ordning 11 § första mom. samt 19 och 20 §§ lagen
om reglering av prästerskapets avlöning stadga. Har för bestridande av, jämte
avlöning, krigstidsunderstöd åt nu nämnda präster såsom församlingsavgifter inom
ett pastorat utdebiterats sammanlagt större belopp än som motsvarar 6 öre för
varje helt eller påbörjat tiotal kronor av pastoratets hela inkomstbelopp, skall er-
sättning av kyrkofondens medel beredas pastoratet för det överskjutande beloppet.
Krigstidsunderstöd åt adjunkt i egentlig bemärkelse samt åt innehavare av prä-
sterlig emeritilön skall i sin helhet gäldas ur kyrkofonden.

I lagen meddelas vidare, bland annat, den bestämmelsen, att kyrkofonden
ej får för något år i vidsträcktare mån tagas i anspråk för gäldande av krigs-
tidsunderstöd än som motsvarar fondens återstående överskott för närmast före-
gående kalenderår, sedan samtliga fonden eljest åliggande utgifter blivit bestridda.

Genom lag den 22 april 1921 (nr 192) har ett tillägg till denna bestämmelse
gjorts av innehåll, att, därest med iakttagande av angivna begränsning skäligt
krigstidsunderstöd icke kan beredas prästerskapet, då må, där särskilda skäl föreligga,
för ändamålet användas jämväl ytterligare belopp, icke överstigande den
kapitalökning, fonden intill närmast föregående kalenderår vunnit efter den 31
december 1918.

Vad kontraktsprostarna beträffar, bereddes möjlighet till dyr-
tidstilllägg först genom lagen den 19 november 1920 (nr 844) an-
gående dyrtidstilllägg åt kontraktsprostar.

De närmare bestämmelserna om prästernas dyrtidstilllägg under
ecklesiastikåret 1922—1923 återfinnas i *dels* kungörelsen den 15 juni
1922 (nr 392) angående dyrtidstilllägg för sagda ecklesiastikår åt
kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kon-

traktsprostar och vissa extra ordinarie präster, *dels ock* kungörelsen samma dag (nr 393) angående dyrtidstillägg för nämnda tid åt innehavare av prästerliga emeritilöner.

Att lämna någon närmare redogörelse för innehållet i nämnda kungörelser torde icke vara påkallat. Jag anser mig dock böra erinra om några av de allmänna grunderna för tilläggets utgående.

Till *de i tjänst varande prästmännen* utgår dyrtidstillägget under form av dels *procentuellt tillägg* å de med befattningen i fråga förenade kontanta avlöningsförmånerna, dels ock ett fixt *dagtillägg*. Till befattningshavare med *en* familjemedlen utgör det procentuella tillägget 37 procent å lönen och dagtillägget 1 krona för dag. I fråga om befattningshavare med *mer än en* familjemedlem ökas dagtillägget med ett belopp av 18 öre för varje familjemedlem utöver en. Har befattningshavaren icke någon familjemedlem att försörja, utgår dyrtidstillägget med $\frac{9}{10}$ av det belopp, som för motsvarande avlöning tillkommer befattningshavare med en familjemedlem.

Bestämmelserna om det procentuella tilläggets och dagtilläggets storlek skulle gälla allenast tills vidare, intill dess Kungl. Maj:t kunde annorlunda förordna. Någon sänkning av dyrtidstillägget har dock icke behövt vidtagas under ecklesiastikåret. Det grundtal, som tagits till utgångspunkt vid utmätandet av de genom kungörelsen den 15 juni 1922 för ecklesiastikåret 1922—1923 beviljade dyrtidstilläggen, sammanfaller nämligen med medeltalet för de grundtal, som under de olika kalenderkvartalen varit normerande för statstjänstemännens dyrtidstillägg under motsvarande tidsperiod.

Till *innehavarna av prästerliga emeritilöner* utgår dyrtidstillägget med dels ett belopp, bestämt i förhållande till ett för varje kvartal gällande grundtal, *procentuellt tillägg*, dels ock ett för varje kvartal lika belopp, *fast tillägg*. Det procentuella tillägget utmätas efter enahanda grunder som dyrtidstillägget till statens icke nyreglerade pensionärer med tillämpning av så kallad glidande skala. Olikheterna äro endast formella och hänföra sig huvudsakligen till det förhållandet, att emeritilönerna utbetalas för ecklesiastikkvartal. Det fasta tillägget avser att giva innehavarna av de lägsta emeritilönerna en förhöjning i dyrtidstillägget, som motsvarar det till vissa av statens pensionärer utgående pensionstillägget jämte därå belöpande dyrtidstillägg. Med hänsyn till bestämmelserna i emeritilönelagen har det nämligen icke varit möjligt att utan kyrkomötets hörande förhöja emeritilönerna med belopp, motsvarande pensionstillägget.

De sålunda fastställda grunderna för bestämmandet av dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1922—1923 åt *de i tjänst varande prästmännen* avvika i någon mån från dem som varit gällande i fråga om statens befattningshavare under motsvarande tidsperiod.

Med hänsyn till de säregna grunder, varefter det ordinarie prästerskapets löner utmätas, samt de regler, som gälla för bestridandet av kostnaden för det till samma prästmän utgående dyrtids-

Jämförelse mellan prästernas och statstjänstemännens dyrtidstillägg.

tillägget, ansåg man, då systemet med s. k. glidande skala började användas för statstjänstemännens del, icke lämpligt att övergå till samma system beträffande de i tjänst varande prästmännen. Dessas dyrtidstillägg har därför även under ecklesiastikåren 1919—1923 utgått efter ett system med fixa belopp. För att bereda möjlighet att under löpande ecklesiastikårs lopp vidtaga eventuellt nödig jämkning i det prästerna tilldelade dyrtidstillägget har emellertid Kungl. Maj:t erhållit bemyndigande att, därest det grundtal, i förhållande vartill statstjänstemännens dyrtidstillägg beräknades, under året bleve föremål för sänkning, förordna, att det till prästerna utgående tillägget skulle undergå skälig minskning. Med anledning härav har för nämnda ecklesiastikår stadgandet om tilläggets storlek formulerats på sådant sätt, att bestämmelsen förklarats skola gälla allenast tills vidare och intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnade. Såsom förut meddelats har under ecklesiastikåret 1922—1923 någon sänkning av prästernas dyrtidstillägg icke behövt vidtagas.

Med hänsyn till de naturaförmåner och tjänstbarheter, som tillförsäkrats en stor del av prästerskapet i samband med de förutvarande bostadsbostälernas utarrendering, och vilka givetvis i ett flertal fall medfört en ej oväsentlig lättnad i dyrtidens tryck, har det beträffande ecklesiastikåret 1918—1919 och senare ecklesiastikår ansetts skäligt, att de i tjänst varande prästernas dyrtidstillägg bleve föremål för någon nedsättning i jämförelse med statstjänstemännens. Från och med ecklesiastikåret 1919—1920 har det till prästerna utgående tillägget utmätts så, att det skulle komma att ligga omkring 7 procent under statstjänstemännens. Denna minskning har ansetts lämpligen böra drabba enbart det procentuella tillägget.

Övriga avvikelser från de för statstjänstemännen gällande bestämmelserna, vilka avvikelser i regel varit föranledda av hänsyn till det egenartade prästerliga avlöningssystemet, torde icke vara av beskaffenhet att behöva särskilt beröras.

Dyrtidstill-
lägget för
ecklesiastik-
året
1923—1924.

Efter denna återblick på de bestämmelser, som reglera grunderna för prästernas dyrtidstillägg under nu löpande ecklesiastikår, ber jag få övergå till frågan om beredande av dyrtidstillägg för ecklesiastikåret 1923—1924.

Utredning i nämnda hänseende har enligt Kungl. Maj:ts uppdrag verkställts av kyrkofondskommittén.

I fråga om de allmänna grunderna för dyrtidstilläggets utmätande yttrar kommittén i sitt den 9 mars 1923 dagtecknade utlåtande följande:

I likhet med vad tidigare varit fallet synes beträffande det till prästerna under ecklesiastikåret 1923—1924 utgående dyrtidstillägget såsom allmän regel böra gälla, att de grunder, som kunna komma att fastställas för utmätande av statstjänstemännens och statspensionärernas dyrtidstillägg för motsvarande tidrymd, böra i tillämpliga delar vara normerande jämväl för prästernas tillägg.

I proposition (nr 2) till 1923 års riksdag med förslag till allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m. hava för befattningshavarna i de icke nyreglerade verken i fråga om tilläggets storlek föreslagits vissa bestämmelser att tillämpas från och med den 1 juli 1923.

Dyrtidstilläggets storlek.
a) De i tjänst varande prästmännen.

Då det gäller att med utgångspunkt från de normer, vilka föreslagits skola äga tillämpning å statstjänstemännens dyrtidstillägg, bestämma de grunder, som böra tillämpas i fråga om tillägget åt de i tjänst varande prästmännen, bör först beaktas, att prästernas tillägg på grund av förut antydda orsaker hittills icke ansetts böra utgå efter systemet med glidande skala, utan under form av *dels* ett fixt dagtillägg och *dels* visst procentuellt tillägg å löneförmånerna, båda dessa tillägg till sin storlek bestämda för hela ecklesiastikåret, ehuru med rätt för Kungl. Maj:t att förordna om nedsättning av beloppen.

Levnadskostnadsindex, vilken för 4:e kvartalet 1921 uppgick till 231 och för 4:e kvartalet 1922 till 190, har för 1:a kvartalet av innevarande år fastställts till 183. Sedan de beräkningar, på vilka den senaste indexsättningen grundade sig, verkställdes, har den allmänna prisnivån ytterligare i någon mån sjunkit. Det är därför mycket sannolikt, att indextalet för 2:a kvartalet 1923 kommer att något understiga det för 1:a kvartalet fastställda. I propositionen angående statstjänstemännens dyrtidstillägg hava kostnaderna för dyrtidstilläggen under budgetåret 1923—1924 beräknats med utgångspunkt från en indexställning av 175. Vid sådant förhållande har kommittén ansett sig böra till grund för sina beräkningar och förslag beträffande det kommande ecklesiastikåret lägga samma indextal, d. v. s. 175. Skulle det under ecklesiastikårets senare del visa sig, att det sålunda antagna medeltalet är för högt, bör naturligen erforderlig sänkning av dyrtidstillägget äga rum.

Ett indextal av 175 anger en levnadskostnadsökning av 75 procent. Med tillämpning av de normer, som i propositionen föreslagits för statstjänstemännens dyrtidstillägg, skulle dyrtidstillägget till de i tjänst varande prästmännen såsom regel utgöra 37 procent av årliga avlöningsbeloppet. För befattningshavare med barn under 16 år skulle tilläggsbeloppet ökas med $\frac{1}{10}$, för annan befattningshavare, som ej uppnått 25 års ålder, skulle det däremot minskas med $\frac{1}{10}$. Å den del av årsavlöningen, som överstiger 7,800 kronor för år, skulle dyrtidstillägg ej utgå.

I likhet med vad tidigare ägt rum, torde emellertid, då fråga är om de prästerliga befattningshavarna, vissa jämkningar böra vidtagas i de normer, som skola tillämpas beträffande statstjänstemännens dyrtidstillägg.

Såsom förut framhållits, har man med hänsyn till de naturaförmåner av olika slag, som ett flertal präster fått sig tillförsäkrade, hittills utgått ifrån, att prästernas dyrtidstillägg borde ligga något under statstjänstemännens. Först fastställdes skillnaden till 3 procent, men från och med ecklesiastikåret 1919—1920 har det ansetts, att en skillnad av 7 procent kunde vara skälig. De förhållanden, som rådde, då denna skillnad fixerades till 7 procent, hava emellertid numera undergått så stora förändringar, att en minskning av sagda procenttal enligt kommitténs mening är av behovet påkallad. Levnadskostnadsökningen, som i början av år 1919 uppgick till 167 procent och vid ingången av år 1920 utgjorde 159 procent, har, såsom förut meddelats, nu nedgått till 83 procent. Den ekonomiska förmån, som naturaprestationerna utgjort — särskilt i de fall, där de skolat betalas efter bestämda pris, fixerade före eller i början av dyrtiden — har på grund av denna allmänna prissänkning i hög grad minskats. Härtill kommer, att ett icke obetydligt antal ordinarie präster — inemot 20 procent av hela antalet — icke åtnjuter några som helst tjänstbarheter, samt att i de fall, då tjänstbarheter utgå, dessa, enligt vad undersökningar, som utförts av de s. k. ecklesiastika arrendesakkunniga, giva vid handen, såsom regel icke torde kunna anses tillskynda vederbörande befattningshavare någon verkligt betydande ekonomisk förmån. I övrigt får kommittén rörande spörsmålet om naturaprestationerna och deras ekonomiska betydelse hänvisa till det betänkande och förslag angående det ecklesiastika arrendeväsendet, som den 28 februari 1923 avgivits av nyssberörda sakkunniga (sid. 27 o. följ.). Efter att hava övervägt samtliga på frågan inverkan omständigheter har kommittén kommit till den uppfattningen, att skillnaden mellan statstjänstemännens och prästernas dyrtidstillägg numera icke skäligen kan utmätas större än 4 procent.

Då det endast torde finnas ett mycket obetydligt antal prästmän, som icke uppnått 25 års ålder, synes icke vara påkallat att vid dyrtidstilläggets bestämmande tillämpa särskilda regler ifråga om dessa unga präster. Dyrtidstillägget till de icke familjeförsörjande prästerna torde därför i samtliga fall böra utgå med fulla beloppet.

b) Emeriti.

Proposition till innevarande års riksdag angående dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer har ännu ej avgivits. Enligt vad kommittén inhämtat, torde propositionen ifråga komma att avlämnas först längre fram under riksdagen, möjligen först sedan riksdagen fattat ståndpunkt i fråga om de i tjänst varande befattningshavarnas dyrtidstillägg. Vid sådant förhållande är det för kommittén ej möjligt att framlägga formligt förslag till de grunder, som böra tillämpas i fråga om det till prästerliga emeriti utgående dyrtidstillägget. Kommittén anser sig dock böra erinra därom, att jämlikt 3 § lagen om krigstidsunderstöd de grunder, som gälla för krigstidstillägg eller annat dylikt understöd åt statens pensionärer, skola äga motsvarande tillämpning i fråga om krigstidstillägg åt prästerliga emeriti. Sedan grunderna för det till statens pensionärer utgående dyrtidstillägget blivit bestämda, är det följaktligen en jämförelsevis enkel åtgärd att fastställa grunderna för det tillägg, som bör tillkomma de prästerliga emeriti.

I fråga om de grupper av befattningshavare, som skola erhålla dyrtidstillägg, och de löneförmåner, å vilka tillägg bör beräknas, ävensom beträffande grunderna i övrigt för tilläggets utmätande synas andra ändringar i de bestämmelser, vilka gälla för ecklesiastikåret 1922—1923, icke vara påkallade än de, som föranledas därav att särskilt dagtillägg icke skall utgå.

Grunderna i
öfrigt för
tilläggets
beräkande.

Såsom framgår av det nyss anförda, föreslår kyrkofondskommittén i fråga om *dyrtidstilläggets storlek*, att tillägget till *de i tjänst varande prästmännen* måtte utgå med ett belopp, motsvarande 33 procent å sammanlagda avlöningsbeloppet. För befattningshavare med barn under 16 år skulle tillägget ökas med $\frac{1}{10}$. Vid beräkande av dyrtidstilläggets storlek har kommittén utgått från ett indextal av 175 (d. v. s. samma indextal, som lagts till grund vid beräkningarna av kostnaden för statstjänstemännens dyrtidstillägg under budgetåret 1923—1924) samt tillämpat de grunder, som föreslagits för utmätande av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Den sänkning av prästernas dyrtidstillägg i förhållande till statstjänstemännens, som ansetts påkallad med hänsyn huvudsakligen till de ett flertal bland prästerna tillförsäkrade naturaförmåner av olika slag, och vilken skillnad sedan ecklesiastikåret 1919—1920 varit fixerad till 7 procent, har kommittén ansett böra fastställas till 4 procent.

Departement-
schefen.

Det synes mig, som om den av kommittén framförda motiveeringen för att minska skillnaden mellan det till statstjänstemännen och det till prästerna utgående dyrtidstillägget från 7 till 4 procent vore övertygande. Även i övrigt ansluter jag mig till kommitténs förslag beträffande tilläggets storlek. Jag anser mig dock böra framhålla, att förslagen hänföra sig till ett indextal av 175 samt att följaktligen, därest indextalet kommer att under ecklesiastikåret avsevärt nedgå under nämnda tal, dyrtidstillägget bör undergå skälighet sänkning.

I fråga om de grupper av befattningshavare, som skola erhålla dyrtidstillägg, och de löneförmåner, å vilka tillägget bör beräknas, torde någon ändring av de för närvarande gällande bestämmelserna icke erfordras.

I förutnämnda lag om krigstidsunderstöd åt prästerna av den 30 augusti 1918 stadgas, att beträffande dyrtidstillägg till *innehavare av prästerliga emeritlöner* de grunder, som kunna bliva fastställda för dylikt understöd åt statens pensionärer, skola äga mot-

svarande tillämpning. Det är således meningen, att prästerliga emeriti skola i möjligaste mån jämnställas med pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst i motsvarande pensionsläge. Därest man vill uppnå detta mål, lär det bliva nödigt att, i likhet med vad som äger rum under innevarande ecklesiastikår, tilldela innehavarna av emeritilöner under en viss storlek — utom dyrtidstillägg å emeritilönen, beräknat på enahanda sätt som dyrtidstillägg å pension till f. d. befattningshavare i statens tjänst — jämväl ett s. k. fast tillägg, så avpassat att det motsvarar statspensionärernas pensionstillägg med därå belöpande dyrtidstillägg. Innehavarna av prästerliga emeritilöner böra följaktligen såsom dyrtidstillägg erhålla dels ett procentuellt tillägg, utmätt efter enahanda grunder, som kunna komma att fastställas för statens pensionärer under budgetåret 1923—1924, dels ock ett fast tillägg, beräknat på sätt här ovan angivits.

Kostnadsbe-
räkningar.

Jag övergår härefter till att behandla *dels* frågan om kostnaden för dyrtidstillägget under ecklesiastikåret 1923—1924, därest detta tillägg kommer att utgå enligt de av mig förordade grunderna, *dels ock* spörsmålet om kyrkofondens förmåga att bära den på fonden belöpande andelen av sagda kostnad.

I förstnämnda hänseende yttrar kommittén följande:

Totala beloppet dyrtidstillägg för ecklesiastikåret 1923—1924.

Kommittén har verkställt beräkningar rörande storleken av det belopp, var till prästernas dyrtidstillägg, därest det komme att utdelas efter förut angivna grunder, sammanlagt skulle uppgå under ecklesiastikåret 1923—1924. Enligt dessa kalkyler skulle hela tilläggsbeloppet för ordinarie präster och ständiga adjunkter komma att uppgå till omkring 4,100,000 kronor, för adjunkter i egentlig bemärkelse till omkring 110,000 kronor, för kontraktsadjunkter till omkring 10,000 kronor och för kontraktsprostar till omkring 30,000 kronor. För emeriti har kommittén ansett sig böra beräkna samma belopp som förra ecklesiastikåret eller 150,000 kronor. Dyrtidstilläggen skulle således tillhopa kunna beräknas uppgå till omkring 4,400,000 kronor.

Kostnadens fördelning mellan pastoraten och kyrkofonden.

På grund av stadgandet i 4 § lagen den 30 augusti 1918 kommer i vissa fall en del av dyrtidstillägget till det ordinarie prästerskapet och de ständiga adjunkterna i nyreglerade pastorat att påvåla pastoraten i form av ökade församlingsavgifter inom den stadgade ramen av 6 öre per 10-krona av hela inkomstbeloppet. Återstoden av tillägget till nämnda befattningshavare får kyrkofonden vidkännas *dels* i form av minskad inkomst av arrendemedel, lägenhetsavgälder och räntor, vilka eljest skulle från pastoraten hava inlevererats till fonden enligt 3 § 5 mom. kyrkofondslagen, *dels* genom utbetalning av skogsförsäljningsmedel, som tillkomma pastoraten enligt 19 § 4 mom. prästlöneregleringslagen, *dels ock* genom förhöjda bidrag till pastoraten enligt 21 § sistnämnda lag.

Då det gällt att söka beräkna, huru stor del av tilläggsbeloppet till ordinarie präster och ständiga adjunkter — såsom förut meddelats tillhopa omkring 4,100,000 kronor — som kan förväntas komma att bestridas genom ökade församlingsavgifter, och huru stor andel av sagda belopp, som torde komma att belasta kyrkofonden, har kommittén använt sig av en av kommittén tidigare verkställd utredning, innefattande särskilda beräkningar för varje nyreglerat pastorat. Sagda pastoratskalkyler hava verkställts med utgångspunkt från de taxeringsvärden och inkomstbelopp, som fastställts vid 1919 års taxeringar, samt med användande i öfrigt av de senaste uppgifter angående avlöningstillgångarnas storlek, vilka varit för kommittén tillgängliga. Den med utgångspunkt från berörda utredning nu gjorda beräkningen för ecklesiastikåret 1923—1924 har givit till resultat, att omkring 1,640,000 kronor torde komma att åvila församlingarna, under det att omkring 2,460,000 kronor torde stanna å kyrkofonden.

Då dyrtidstillägget till adjunkter i egentlig bemärkelse, kontraktsadjunkter, kontraktsproster och emeriti, tillhopa omkring 300,000 kronor, i sin helhet utgår från kyrkofonden, skulle denna således få att svara för inalles 2,760,000 kronor av totalkostnaden för tillägget.

Följande tablå innehåller en sammanställning av de utav kyrkofondskommittén gjorda beräkningarna angående tilläggsbeloppens storlek samt deras fördelning mellan pastoraten och kyrkofonden.

	Summa dyrtidstillägg	Av totalbeloppet bestrides av	
		pastoraten	kyrkofonden
	kr.	kr.	kr.
Ordinarie präster och ständiga adjunkter . . .	4,100,000	1,640,000	2,460,000
Adjunkter i egentlig bemärkelse	110,000	—	110,000
Kontraktsadjunkter	10,000	—	10,000
Kontraktsprostar	30,000	—	30,000
Emeriti	150,000	—	150,000
	4,400,000	1,640,000	2,760,000

Rörande kyrkofondens förmåga att bära utgiften för tillägget uttalar sig kommittén på följande sätt:

Kyrkofondens kapitalbehållning har hittills — med undantag för det enda året 1921 — år från år ökats. Vid 1920 års utgång uppgick densamma enligt den å statskontorets fondbyrå upprättade s. k. fondredogörelsen till 30,573,384 kronor. Enligt det å sagda byrå verkställda sammandraget av fondens kassa- och lånekonton utgjorde däremot behållningen vid berörda tidpunkt endast 28,140,874 kronor. Skillnaden mellan de belopp, som redovisas i fondredogörelsen, och dem,

Kyrkofondensställning enligt 1922 års bokslut.

som finnas intagna i sammandraget av kassa- och lånekontona, uppgives huvudsakligen bero på den omständigheten, att *fondredogörelsen* såsom kyrkofondens inkomst av skogsförsäljningsmedel för ett visst år upptar dels de belopp, som vid årets virkesförsäljningar betingats såsom köpeskillning, oberoende av om sagda belopp inflyta under detta eller kommande år, dels ock värdet av ineliggande osålt virkeslager, detta värde dock upptaget endast till avverknings- och apteringskostnaden, under det att *sammandraget av kassa- och lånekontona* endast upptar de belopp, som under året av domänstyrelsen inlevererats till kyrkofonden, och vilka belopp hänföra sig till såväl föregående som löpande års virkesförsäljningar. Med grunderna för kyrkofondslagen synes bäst överensstämma att vid bedömandet av kyrkofondens ställning utgå från siffrorna i berörda sammandrag av kassa- och lånekontona.

Under år 1921 minskades fondens behållning enligt *fondredogörelsen* med 4,881,533 kronor till 25,691,851 kronor, enligt sammandraget av kassa- och lånekontona med 4,180,224 kronor till 23,960,650 kronor. Vid bedömandet av den sålunda inträdda kapitalminskningen äro emellertid att beakta vissa i kommitténs den 6 mars 1922 avgivna underdåniga utlåtande angående dyrtidstillägg för nu löpande ecklesiastikår närmare angivna omständigheter av tillfällig karaktär, vilka haft till följd *dels* att 1921 års inkomstbelopp blivit abnormt lågt, *dels ock* att utgiftssumman för året blivit abnormt hög.

Under år 1922 har enligt sammandraget av kassa- och lånekontona fondens behållning ökat från 23,960,650 kronor till 26,117,577 kronor, d. v. s. med i runt tal 2,160,000 kronor. Fondens inkomster hava uppgått till sammanlagt 9,595,964 kronor (därav 3,000,000 kronor skogsmedel) och utgifterna till inalles 7,439,038 kronor (därav 2,210,068 kronor tidigare för mycket inlevererade skogsmedel, som under året överförts till domänfonden).

De formella
förutsättningar
för beviljande av
dyrtidstillägg
för 1923—
1924.

I 5 § första stycket lagen den 30 augusti 1918 om krigstidsunderstöd stadgas, att kyrkofonden icke må för något år i vidsträcktare mån tagas i anspråk för gäldande av krigstidsunderstöd än som motsvarar fondens återstående överskott för närmast föregående kalenderår, sedan samtliga fonden eljest åliggande utgifter blivit bestridda. Till bestridande av kostnaden för dyrtidstillägg för ecklesiastikåret 1923—1924 lärers således enligt detta författningsrum få disponeras ett belopp, motsvarande skillnaden mellan fondens inkomster under år 1922 och dess så att säga ordinarie utgifter (d. v. s. de utgifter, som icke hänföra sig till dyrtidstillägget) under samma år.

Det är icke möjligt att med tillhjälp av för kommittén tillgängligt räkenskapsmaterial fullt exakt utröna storleken av fondens utgifter under år 1922 för prästernas dyrtidstillägg. Av kommittén verkställda approximativa beräkningar hava emellertid givit vid handen, att fondens direkta utgifter under år 1922 för dyrtidstillägget sammanlagt torde hava uppgått till omkring 3,250,000 kronor, i följd varav fondens övriga utgifter synas kunna beräknas till omkring 4,200,000 kronor.

Då fondens inkomster år 1922 uppgingo till nära 9,600,000 kronor, torde det i 5 § första stycket lagen om krigstidsunderstöd åsyftade belopp, utöver vilket kyrkofonden icke annat än i särskilda fall får tagas i anspråk för gäldande av

dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1923—1924, kunna beräknas till omkring 5,400,000 kronor, ett belopp, vilket, såsom framgår av den här förut intagna tablån, med cirka 2,640,000 kronor överstiger den summa — omkring 2,760,000 kronor — som är erforderlig för att tilläggen skola kunna utgå enligt förut angivna grunder.

Kommittén har ansett sig böra undersöka icke blott, huruvida de i ovan berörda 5 § angivna formella förutsättningarna föreligga för beviljande för ecklesiastikåret 1923—1924 av ett dyrtidstillägg av den storlek, som enligt det föregående ifrågasatts, utan även i vilken mån fonden må antagas äga förmåga att med anlitande av sina årsinkomster för år 1923 bestrida, utöver sina ordinarie utgifter, även den på fonden belöpande andelen av sagda dyrtidstillägg.

Beräkning
över kyrko-
fondens in-
komster och
utgifter under
år 1923.

En beräkning, huru kyrkofondens inkomster och utgifter kunna förväntas komma att ställa sig under år 1923, är givetvis synnerligen vanskelig och kan icke bli annat än i hög grad approximativ. Den beräkning, som kommittén verkställt, har emellertid givit vid handen, att, därest tillfällig löneförbättring, dyrtidstillägg och lönetillskott beviljas enligt av kommittén föreslagna grunder, kyrkofondens inkomster under år 1923 med den allra största sannolikhet kunna förväntas komma att ej så obetydligt överstiga dess utgifter. — Vid dessa kalkyler har kommittén icke kunnat taga hänsyn till den minskning av fondens inkomster, eventuellt ökning av dess utgifter, som kan föranledas dels av en ökad ersättning till domänfonden för arbetet med vården av de ecklesiastiska skogarna, dels ock av de nyligen vidtagna ändringarna i principerna för beskattningen av inkomsten från den ecklesiastiska fasta egendomen.

Rörande kyrkofondens förmåga att för framtiden bära de dyrtidstillägg, som till äventyrs må befinnas erforderliga, kunna naturligen inga fullt säkra beräkningar verkställas. Å ena sidan torde få tagas i beräkning en fortsatt nedgång i levnadskostnaderna och på grund därav ett minskat behov av dyrtidstillägg, föranledande ett minskat krav på fonden. Å andra sidan åter torde vara att motse en något ökad belastning av fonden till följd därav, att de inkomstbelopp inom de särskilda pastoraten, som skola ligga till grund för församlingsbidragens utdebitering, torde få förväntas komma att mångenstädes nedgå, medförande minskade församlingsbidrag. Vidare bör beaktas, att man, sedan förhållandena på trävarumarknaden åter blivit normala, torde hava att motse ökade inkomster från de ecklesiastiska skogarna. Med tagen hänsyn till alla olika, på kyrkofondens ekonomi inverkan omständigheter, finnes det efter kommitténs övertygelse grundade skäl antaga, att fonden skall även för framtiden kunna — jämte det den bestrider sina ordinarie utgifter — lämna erforderligt bidrag till dyrtidstillägg åt prästerskapet.

Fondens för-
måga att bära
framtida dyr-
tidstillägg.

Såsom av kyrkofondskommitténs utredning framgår, beräknas utgifterna för prästernas dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1923—1924 enligt föreslagna grunder uppgå till ett sammanlagt belopp

Departement-
schefen.

av omkring 4,400,000 kronor, varav omkring 1,640,000 kronor skulle bestridas av de särskilda pastoraten och cirka 2,760,000 kronor utgå ur kyrkofonden. Under år 1922 hava fondens inkomster uppgått till nära 9,600,000 kronor. Av fondens till omkring 7,450,000 kronor uppgående utgifter synas enligt kommitténs beräkningar omkring 3,250,000 kronor hänföra sig till dyrtidstillägget. Fondens övriga utgifter skulle således kunna beräknas till cirka 4,200,000 kronor. Skillnaden mellan fondens inkomster och dessa övriga utgifter, d. v. s. det högsta belopp, som enligt 5 § första stycket krigstidsunderstöds-lagen får tagas i anspråk av fondens medel till bestridande av kostnaden för dyrtidstillägg under instundande ecklesiastikår, skulle således utgöra 5,400,000 kronor, ett belopp, vilket är nära dubbelt så stort som den enligt kommitténs kalkyler erforderliga summan. Då kommitténs utredning vidare givit vid handen, att fondens inkomster under år 1923 med största sannolikhet komma att överstiga dess utgifter (inberäknat utgiften för dyrtidstillägg enligt av kommittén föreslagna grunder), synes med hänsyn till fondens ställning icke möta några betänkligheter att för ecklesiastikåret 1923—1924 bevilja dyrtidstillägg av föreslagen storlek.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna de av mig i det föregående förordade allmänna grunderna för beviljande av dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1923—1924 till de prästmän, som finnas omförmälda i lagen den 30 augusti 1918 (nr 724) angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och innehavare av prästerliga emeritilöner ävensom i lagen den 19 november 1920 (nr 844) angående dyrtidstillägg åt kontraktsprostar;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att, därest det grundtal, i förhållande vartill statstjänstemännens dyrtidstillägg utgår, blir föremål för sänkning, förordna, att det till de i tjänst varande prästmännen utgående dyrtidstillägget skall undergå skälig minskning.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Em. G:son Bergman.
